
ДИНАМІЧНА ТЕОРІЯ ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ

*Сущенко Вадим Анатолійович,
студент 2-го курсу Інституту підготовки
кадрів для органів прокуратури
Національної юридичної академії
ім. Ярослава Мудрого*

В умовах недостатньо досконалого законодавства України особливого значення на сьогодні набуває правотлумачення як спосіб подолання юридичних колізій, що виникають в процесі правового регулювання суспільних відносин. Сутність правотлумачення полягає в уявленні та роз'ясненні «дійсного змісту» норм права переважно з метою їх практичного застосування, що, як правило, виражається в інтерпретаційно-правових актах.

В теорії правотлумачення залежно від визначення «дійсного змісту» норми права виділяють дві концепції: динамічну та статичну. Динамічна теорія тлумачення норм права спрямована на адаптацію нормативних приписів до соціально-політичних умов життя. Ця теорія виходить з того, що «дійсне значення» норм права, яке виступає предметом тлумачення, може еволюціонувати з плином часу. Статична теорія тлумачення норм права ґрунтується на суворому дотриманні і недопустимості відхилення від текстуального змісту норми права незалежно від будь-яких факторів, та виходить з того, що «дійсне значення» норми права залишається незмінним від моменту набрання чинності до її втрати. За часи СРСР на радянському просторі панувала статична теорія тлумачення норм права, що відбивала ідейне забарвлення тоталітарної політики держави та домінуючу концепцію «жорсткого формалізму», тому відхилення від текстуального змісту норми права правозастосувавцем вважалося неприпустимим.

Більшість сучасних держав звертаються до динамічної теорії тлумачення норм права, оскільки вона спрямована на забезпечення відповідності нормативно-правового регулювання конкретно-історичним реаліям. Це виражається в тому, що разом з переходом від статичної до динамічної теорії тлумачення норм права зростає роль правозастосувача у правовому регулюванні суспільних відносин, зокрема, суду як представника незалежної гілки влади, що створює передумови для реалізації принципу верховенства права.

Динамічна теорія тлумачення норм права характеризується рядом особливостей:

1) предметом тлумачення виступає «воля закону», яка визначається актуальними на момент тлумачення політичними, соціальними, економічними та іншими умовами;

2) «дух» норми права може еволюціонувати з плином часу і трансформуватися у відповідності до вимог суспільного життя, що змінюються;

3) ця теорія забезпечує пристосування норми права до конкретно-історичних умов суспільного життя. Вона передбачає можливість цільового (телеологічного) тлумачення норми права і виведення з норми права, в рамках тексту («букви») закону, її змісту («духу»), що поширюється на певну ситуацію;

4) впровадження цієї теорії веде до підвищення ролі правозастосовних органів у механізмі правового регулювання суспільних відносинах.

Наведені ознаки дозволяють визначити переваги «динамічної» теорії тлумачення норм права. Ця теорія забезпечує можливість максимально допустимої

абстрактності викладення норми права на підставі того, що тлумачення здійснюється у відповідності до актуальних соціальних умов. Вона одночасно задовольняє принцип «стабільності», оскільки нормативний припис не зазнає перетворень, та принцип «мінливості» у правовому регулюванні суспільних відносин.

Таким чином, динамічна теорія тлумачення норм права заслуговує на увагу з боку науковців та юристів-практиків, оскільки вона становить беззаперечний атрибут розвитку правової системи у напрямку забезпечення верховенства права.

Науковий керівник - Христова Г. О., к.ю.н., доцент